

Ionuț Costea, *A existat Jacques Le Goff? Biografie, autobiografie, istorie și memorie*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2016, 187 p.

Titlul *A existat Jacques Le Goff? Biografie, autobiografie, istorie și memorie*, invită orice cititor să descopere o biografie specială, un elogiu fin, la adresa marelui istoric francez Jacques le Goff. Un „istoric de meserie”, despre care Ionuț Costea scrie cu sensibilitate și admirație. Primele precizări introductive ale autorului ne anunță că a scris această carte în urma unor dezbateri, a unor discuții cu medievistii din jurul său, că a exersat mai multe variante, până la cea tipărită la editura clujeană. Istoricul Jacques Le Goff a fost unul dintre cei mai cunoscuți medievisti, cărțile sale fiind traduse la noi, încă de acum douăzeci de ani. Le Goff, – asemenea lui Lucien Febvre, Marc Bloch, Fernand Braudel, Georges Duby, Jean Delumeau, Marc Ferro, nu a fost doar un reputat istoric, ci și un adept al istoriei profunzimilor, dovadă stând cărțile sale despre imaginarul medieval, despre personaje istorice, scoase din cochilia legendară și caționate de istoriografie.

Interesul pentru genul biografic, susține autorul, a progresat de-a lungul secolului XX, de la depreciere la apreciere, mai ales după anii '80, pe fondul mai general al promovării cercetărilor despre individ, sub aspectul identității, intimității, sensibilității acestuia. De asemenea, mai ales din anii '70 redescoperirea orizontului biografic a fost legată de fascinația studierii spațiului privat, un spațiu care nu poate fi izolat de contextul public. Și micro-istoria a devenit interesată de universul mental al unor actori sociali, ai căror experiență de viață poate releva modurile în care un individ se poate integra în cadrul grupurilor sociale. Acumularea de articole metodologice, majoritatea cu instrumente sociologice, despre rolul și semnificațiile biografiei și autobiografiei l-a incitat pe autor spre o analiză și o interpretare a acestora, din perspectiva unui mare savant: Jacques Le Goff. Acesta se înscrie cu al său *Saint Louis* (1996), vestita triadă din *La Nouvelle Histoire*: Georges Duby, cu *Guillaume le Maréchal* (1984) și Marc Ferro, cu *Pétain* (1987). Structural cartea nu reprezintă o biografie clasică a lui Jacques Le Goff, ci un pretext de discuție despre istorie, biografie și autobiografie, în patru capitole și un epilog. Din *Introducere* suntem familiarizați cu un chestionar, care privește modul în care Le Goff a privit genul biografic, considerându-l unul dintre cele mai dificile moduri de „faire de l'histoire”. Una dintre dificultăți este modul ideologic de percepție a personajului istoric în contextul epocii sale, dar și sub incidența admirației, fascinației istoricului, ceea ce duce la crearea „iluziei biografice”, denunțată de Pierre Bourdieu.

Capitolul I, „Turnura critică”, evaluează concepțiile, opiniile diferite, în centrul cărora s-au aflat, din secolul XX, până recent, istoria și genul biografic. În spațiul intelectual și istoriografic francez dezbaterile despre secvențele biografice a adus un plus de maturitate în cercetare, pentru că biografia a fost inclusă în uriașa categorie a memoriei istorice, dar și în relația dintre biografie și biograf sau autobiograf. Georges Duby, Jacques Le Goff, Alain Corbin, Pierre Nora, au nuanțat profilul și rolul genului biografic și autobiografic, arătând motivele pentru care s-a creat suspiciunea față de subiectivismul relatărilor. Noua biografie istorică, la fel ca noua istorie, a însemnat sondarea profunzimilor, explorării scriiturii istorice.

Capitolul II, „O modalitate particulară de a face istoria”, prelungeste reflecția despre biografie, ocupându-se de ceea ce gândea Le Goff despre acest gen. Istoricul francez, o minte reflexivă de excepție, care a înțeles oportunitatea și importanța biografiei, a avut propriile sale proiecte: Ludovic cel Sfânt, din secolul al XIII-lea și Francisc de Assisi. Două destine diferite, dar fiecare cu aura proprie de „sfânt”, la care Le Goff a mai adăugat o a treia biografie; cea a unei femei apropiate (Hanka), pentru a ilustra „un alt fel de biografie”. Talonat de cerințele didactice și de spiritul critic academic J. Le Goff a înțeles că personajul, supus demersului biografic, nu poate fi izolat de contextul epocii sale. Pri monumentală biografie a lui Ludovic cel Sfânt istoricul francez a ridicat prestigiul genului biografic și, odată cu el, al istoriei totale, al surselor și metodelor, considerate cele mai propice dezvoltărilor istorice. Pentru Le Goff biografia istorică are dreptul de a fi considerată „gen istoriografic”, dar fiecare biografie capătă coloratura creativității istoricului, cel care este marcat de propria concepție despre istorie și propriul stil în compunerea textului istoric.

În Capitolul III, „De la Herodot la istoricul supraviețuitor”, autorul Ionuț Costea plonjează, din nou, pe terenul alunecos al dezbaterilor, pentru a ajunge, pe calea eseului reflexiv, la propria clarificare a termenului biografie. Mărturisirile despre biografia inedită a lui Jacques Le Goff este calea, pe care autorul cărții a folosit-o pentru a demonstra exemplaritatea unui meseriaș al istoriei, a cărui competență s-a construit treptat, temeinic, pe inteligență, experiență de viață profesională, intelectuală, socială și familială. Cărțile și percepțiile originale ale lui J. Le Goff au fost izvor de polemici, de controverse, care i-au sporit faima, renumele. Înțelesul profund al cărții *A existat Jacques Le Goff? Biografie, autobiografie, istorie și memorie* se află la finalul lecturii, când autorul mărturisește că Le Goff oferă imaginea unui istoric de excepție și a unei opere grandioase, dar numai puțin pe aceea a efemerității operei istorice, supusă mereu perisabilității, sub privirea critică a sensibilităților istoriografice. Pentru că, așa cum spune Le Goff, drumul de la memorie la istorie este delicat, iar instrumentele transferului, de la una la cealaltă, pot fi imperfecte. Scrisă în stilul eseistic, atât de accesat astăzi, cartea concentrează cititorul spre căutarea unor sensuri adânci ale meseriei de istoric.

Cristian TEODORU